

Axborot texnologiyalarining iqtisodiyot rivojiga tatbiqi

Yorqulov Shoxinur Baxtiyor o`g`li

Mustafoyeva Anora Ulug`bek qizi

TATU Samarqand filiali talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada axborot texnologiyalarining iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri, xususan, ishlab chiqarish samaradorligi, yangi ish o'rinlari yaratish, innovatsiyalarni rag'batlantirish va davlat boshqaruvida qo'llanilishi tahlil qilinadi. Axborot texnologiyalarining iqtisodiy sohalarga tatbiqi nafaqat korxonalar samaradorligini oshirish, balki raqobatbardoshlikni kuchaytirish va global iqtisodiy o'sishni tezlashtirish uchun ham muhim omil ekanligi ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: Axborot texnologiyalari, iqtisodiyot, samaradorlik, innovatsiya, raqamli iqtisodiyot, e-hukumat, raqobatbardoshlik, avtomatlashtirish.

Kirish:

Axborot texnologiyalari (AT) bugungi kunda iqtisodiy jarayonlarni o'zgartirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu texnologiyalar nafaqat ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, balki yangi ish o'rinlari yaratish va innovatsiyalarni joriy etishga ham turtki beradi. Har bir sohada raqamlashtirish jarayonlari jadal rivojlanayotgan bir paytda, AT ning iqtisodiyotga ta'siri global o'sishning asosiy manbalaridan biriga aylanmoqda. Shu sababli, mamlakatlar va kompaniyalar o'z faoliyatlarini raqamli platformalarga ko'chirishni tezlashtirib, iqtisodiy samaradorlik va raqobatbardoshlikni oshirishga intilmoqda. Ushbu maqolada AT ning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri, uning qo'llanilishi va iqtisodiy samaradorlikka hissa qo'shishi haqida so'z yuritiladi. Bugungi kunda axborot texnologiyalari (AT) jadal rivojlanib, nafaqat shaxsiy hayotimizni, balki butun iqtisodiy tizimlarni tubdan o'zgartirmoqda. Iqtisodiyotda axborot texnologiyalarining tatbiqi korxonalar samaradorligini oshirish, raqobatbardoshlikni kuchaytirish va innovatsiyalarni tezlashtirish uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada

AT ning iqtisodiyotga qanday ta'sir qilishi, qaysi sohalarda tatbiq etilishi va undan olinadigan iqtisodiy samaralar haqida so'z yuritamiz.

Axborot texnologiyalari va iqtisodiy samaradorlik

Axborot texnologiyalarining iqtisodiy rivojlanishga ta'siri birinchi navbatda samaradorlikni oshirish bilan bog'liq. Kompaniyalar AT vositalari yordamida ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish orqali mehnat unumdorligini oshirishlari mumkin. Masalan, kompyuterlashtirilgan ishlab chiqarish tizimlari mehnat resurslaridan yanada samaraliroq foydalanishga, xatolarni kamaytirishga va mahsulot sifatini yaxshilashga imkon beradi. Elektron tijorat va raqamli to'lov tizimlari orqali esa savdo jarayonlari sezilarli darajada tezlashadi, bu esa iqtisodiy o'sish uchun kuchli zamin yaratadi.

Raqamli iqtisodiyot va yangi ish o'rinlari

Axborot texnologiyalarining iqtisodiyotga ijobiy ta'sirlaridan yana biri — yangi ish o'rinlarining yaratilishi. Masalan, raqamli marketing, IT-infratuzilma boshqaruvi, dasturlash, ma'lumotlar tahlili kabi sohalarda ko'plab yangi kasblar shakllanmoqda. Ayniqsa, kichik va o'rta bizneslar uchun AT vositalari orqali yangi biznes imkoniyatlari ochilmoqda, bu esa tadbirkorlikni rivojlantirish uchun yangi platformalar yaratadi. Onlayn ta'lim platformalari esa yangi bilim va ko'nikmalarni o'rganishni osonlashtirib, malakali ishchi kuchining yetishmovchiligini kamaytiradi.

Innovatsiyalar va raqobatbardoshlik

Bugungi global bozor sharoitida kompaniyalar o'z mahsulotlari va xizmatlarini rivojlantirishda AT yutuqlaridan unumli foydalanishlari kerak. Innovatsion texnologiyalar, masalan, sun'iy intellekt, blokcheyn, katta ma'lumotlar (big data) va IoT (Internet of Things) orqali ishlab chiqarish jarayonlari va xizmatlar sifatini yaxshilash mumkin. Bunday texnologiyalar korxonalarga mijozlar ehtiyojlarini chuqurroq tushunishga, bozor sharoitlariga tez moslashishga va raqobatchilaridan bir qadam oldinda bo'lishga yordam beradi.

Axborot texnologiyalari va davlat boshqaruvi

Axborot texnologiyalari nafaqat xususiy sektor, balki davlat boshqaruvi tizimida ham samarali qo'llanilmoqda. E-hukumat tizimlari orqali fuqarolar davlat xizmatlaridan masofadan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lib, bu jarayonlar tezkor va shaffof bo'ladi. Bu nafaqat fuqarolar uchun qulaylik, balki iqtisodiy jihatdan ham foyda keltiradi, chunki davlat xarajatlari kamayadi va korrupsiya xavfi kamayadi. Shu bilan birga, raqamli transformatsiya davlatning turli sohalarini (soliq tizimi, ta'lim, sog'liqni saqlash) yanada samarali boshqarishga yordam beradi.

Xulosa

Axborot texnologiyalarining iqtisodiyot rivojiga ta'siri juda keng qamrovli bo'lib, u nafaqat ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, balki yangi biznes imkoniyatlari yaratadi, innovatsiyalarni rag'batlantiradi va davlat boshqaruvini yaxshilashga hissa qo'shadi. AT ning kelgusi rivojlanishi bilan iqtisodiyotning barcha sohalarida yanada katta o'zgarishlar kutilmoqda, bu esa global iqtisodiy o'sishni tezlashtirish uchun kuchli manba bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli, mamlakatlar AT ni rivojlantirish va uni iqtisodiyotga keng tatbiq etishga katta e'tibor qaratishi lozim. Mazkur maqolada axborot texnologiyalarining iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri haqida umumiy ko'rinish berildi. Keyingi bosqichlarda AT ning maxsus sohalarga ta'sirini chuqurroq o'rganish va o'zgarishlarni yanada yaqqol tahlil qilish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. W.W. Norton & Company.
2. Schwab, K. (2017). *The Fourth Industrial Revolution*. Penguin Random House.
3. OECD (2019). *Going Digital: Shaping Policies, Improving Lives*. OECD Publishing.
4. Muro, M., Maxim, R., & Whiton, J. (2020). *The Robots Are Ready as the COVID-19 Recession Spreads*. Brookings Institution.
5. World Economic Forum (2020). *The Future of Jobs Report*. Geneva.
6. Solow, R. M. (1987). *We'd Better Watch Out*. *New York Times Book Review*.
7. Goldfarb, A., & Tucker, C. (2019). *Digital Economics*. National Bureau of Economic Research.